

Handläggare
Hampus Larsson
Telefon: 08-508 319 22
Raphaële Choppin
Telefon: 08-508 319 23**Till**
Kulturnämnden
2019-09-24

Fler platser i staden för live- och kulturscener

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden beslutar:

1. att godkänna rapporten ”Fler platser i staden för live- och kulturscener”.

Robert Olsson
KulturdirektörPatrik Liljegen
Bitr. kulturdirektör

Sammanfattning

Kulturnämnden har i budget för Stockholms stad 2019-2022 gett kulturförvaltningen i uppdrag att ”undersöka fler platser i staden för live- och kulturscener”.

Förvaltningen har genomfört en kartläggning av villkor för och behov av kulturscener inom Stockholms fria kulturliv. I bifogad rapport presenteras resultatet av undersökningen och ett antal rekommendationer som kan fungera som vägvisare för ett fortsatt arbete. *Bilaga 1: Fler platser i staden för live- och kulturscener.*

Fokus ligger på det fria kulturlivets förutsättningar inom musik, dans, samtida cirkus och teater, i fysiska lokaler samt utomhus i det offentliga rummet. Undersökningen tar avstamp i den snabba stadsutveckling som Stockholm befinner sig i och som kommer att bestå under överskådlig tid. Särskilda områden lämpade för nya etableringar har beaktats.

Förvaltningens undersökning visar bland annat att:

- Det sker en rörelse av musikscener från innerstad till närförort. Antalet scener för musik i innerstaden minskar men nya musikscener etableras i närförorterna som till exempel i Slakthusområdet.

- Dans och cirkus är de två konstområden där det finns störst brist på anpassade scener för att möta behoven.
- Antalet fria teaterscener i innerstaden har minskat något under senare år samtidigt som få nya har tillkommit.

Undersökningen visar att frågan om fler platser för kulturscener är komplex. Förvaltningens undersökning kan beskrivas som en initial lägesbeskrivning. Den pekar på ett antal aspekter som kan fungera som vägvisare för ett fortsatt arbete. För att få en tydligare riktning i ett sådant arbete ser förvaltningen ett att en stadsövergripande strategi för kulturlokaler som både omfattar produktionslokaler och publika lokaler/scener kan vara en framkomlig väg.

Undersökningen ger följande rekommendationer som kan fungera som utgångspunkter för en strategi.

- Stärka förutsättningar för befintliga musikscener och nya etableringar.
- Skapa förutsättningar för en ny scen för dans och samtida cirkus.
- Stärka förutsättningarna för en bredd av teaterscener.
- Utveckla barnkulturscenerna.
- Använd de resurser som finns.
- Satsa på platser med potential.

UTLÅTANDE

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kulturförvaltningen, kulturstrategiska staben.

Ärendet

Kulturnämnden har i budget för Stockholms stad 2019-2022 gett kulturförvaltningen i uppdrag att ”undersöka fler platser i staden för live- och kulturscener. Undersökningen har i linje med uppdraget tittat på villkor för och behov av kulturscener inom det fria kulturlivet samt ringat in fler potentiella platser för scener. Undersökningen presenteras i bilaga 1 *Fler platser i staden för live- och kulturscener*.

I undersökningen ingår intervjuer med elva aktörer inom det fria kulturlivet: Selam, musikarrangören/DJ Gavin Maycroft, Svensk Live, Cullbergbaletten, Nordberg Movement, MDT, CCAP, Dans- och Cirkushögskolan, Manegen, Dansistan och Musikcentrum Öst.

Underlag och rapporter som ligger till grund för undersökningen är:

- Vi fortsätter spela pop (men vi håller på att dö) – kartläggning av situationen för livemusikscenerna i Sverige, Livemusik Sverige, Musik- och kulturföreningarnas samarbetsorganisation (MoKs) och Studieförbundet, 2016.
- Danskvarteret, Danscentrum Stockholm, 2018.
- Översyn av statens insatser inom dansområdet, Konstnärsnämnden och Statens Kulturråd, 2015.
- Professionell samtida cirkus – En kartläggning, Statens kulturråd, 2017.
- Samlingslokaler och andra mötesplatser i Stockholm, kulturförvaltningens utredning, Dnr 6.1/1504/2015.
- Studiebesök har även gjorts i staden på ett flertal kulturscener

Definitioner och avgränsningar

I undersökningen används begreppet kulturscener i betydelse av scener för musik, dans, samtida cirkus och teater. Begreppet livescen inkluderas i begreppet kulturscener.

Fokus ligger på kulturscener inom det fria professionella kulturlivet i Stockholm. Statliga och regionala kulturinstitutioner samt större privata scener omfattas inte av undersökningen. Inom musikområdet är fokus på mindre och mellanstora, i huvudsak etablerade, scener för konserter och klubbverksamhet. Scener för dans, samtida cirkus och teater fokuserar huvudsakligen på scensituationen för det fria professionella kulturlivet.

Undersökningen belyser inte frågor om finansiering vad gäller förutsättningar och villkor för live- och kulturscener och nya platser för dessa.

Bakgrund och syfte

Med utgångspunkt i uppdraget att ”undersöka fler platser i staden för live- och kulturscener” har förvaltningen genomfört en kartläggning av villkor för och behov av kulturscener inom Stockholms fria kulturliv. Kartläggningen har också ringat in potentiella platser för nya scener. Sedan förvaltningen, i början av året, fick uppdraget att göra undersökningen har frågan om villkoren för musikscenerna i staden aktualiserats i debatten vilket vägts in i undersökningen. Förvaltningen har därmed gjort en mindre utvidgning av kartläggningen vad gäller stadens musikscener. Frågan är komplex och denna undersökning gör inget anspråk på att ha fångat in alla aspekter ur alla perspektiv.

Undersökningen tar framför allt fasta på det fria kulturlivets förutsättningar och möjligheter. Samtidigt noteras att de stora kulturinstitutionerna med scener, det kommersiella utbudet inom musik, scenkonst och dans är av stor betydelse för Stockholm som kulturstad.

Barnchecklista

Ärendet är en undersökning av live- och kulturscener i Stockholms stad där målgrupp för undersökningen är fria konst- och kulturskapare, kulturproducenter och arrangörer. Scenerna som har kartlagts riktar sig till barn och unga, unga vuxna och vuxna. Barn berörs därmed indirekt. Barns bästa har beaktats utifrån barns rätt till kultur (Artikel 31) i barnkonventionen och barns lika värde (Artikel 2).

Jämställdhetsanalys

Undersökningen kan konstatera att det finns en spridning avseende målgrupper och geografisk belägenhet av de live- och

kulturscener som kartlagts. Undersökningen har inte gjort en jämförelseanalys på de scener som har ingått i undersökningen.

Förvaltningens synpunkter

Stockholm som scenstad har ett rikt utbud av scenkonst och musik. Här finns alla uttryck, såväl det klassiska, det experimentella som det populärkulturella, det smala och det breda. Scenerna är utspridda över hela staden, från små källare till stora arenor, på en mängd olika platser både inomhus och utomhus.

En stad som växer med Stockholms takt erbjuder många möjligheter till nya arbetsområden för konstnärer, samtidigt som det skapar utmaningar. Befolkningsökningen leder till ett större tryck på mark och fastigheter vilket höjer priset på lokaler i flera delar av staden. Den kulturella infrastrukturen utmanas. Detta blir synligt när det gäller tillgången till produktionslokaler och kulturscener.

Förvaltningens undersökning visar att frågan om fler platser för kulturscener är komplex. Den omfattar många olika aktörer med olika behov och förutsättningar i en stad som växer och förändras. Samspelet mellan olika intressenter som kulturaktörer, fastighetsägare, staden i sina olika roller samt boende och besökare skapar en komplicerad mosaik av förväntningar, möjligheter, utmaningar och begränsningar.

I undersökning framkommer bland annat att det sker en rörelse av musikscener från innerstad till närförort. Antalet scener för musik i innerstaden minskar men nya musikscener etableras i närförorterna som till exempel i Slakthusområdet. Dans och cirkus är de två konstområden som visar på störst brist vad gäller tillgång till anpassade scener utifrån konstnärliga och tekniska behov. Antalet fria teaterscener i innerstaden har minskat något under senare år samtidigt som få nya har tillkommit. Från att varje teater haft en egen scen pekar utvecklingen mot samverkan kring de scener som finns. Tillgången på teaterscener möter dock inte efterfrågan från de fria teaterproducenterna.

Staden har en omfattande stödgivning till det fria kulturlivet. Årligen fördelas ca 195 mnkr där ett flertal live- och kulturscener beviljas stöd. Staden svarar också för flera scener i egen regi. Kulturhuset Stadsteatern har som en av stadens kulturinstitutioner scener både i innerstaden och ytterstaden som Skärholmen och

Vällingby samt verkar i det offentliga rummet genom Parkteatern. Därutöver finns flera större kulturscener med staten eller regionen som huvudman samt ett stort antal privata aktörer som driver scener utan offentligt stöd.

När det gäller nya platser för framtidens scener är det viktigt att fullt ut använda hela den kapacitet som redan finns i Stockholm. Här kan exempelvis vissa samlingslokaler med scen fungera för kulturaktörer. Stadens möjligheter att öppna upp och göra stadens egna kulturlokaler tillgängliga som scener för det fria kulturlivets aktörer är också en möjlighet. Detta görs redan genom Kulturhuset Stadsteatern i City, Skärholmen, Vällingby och i Kungsträdgården som drivs av kulturförvaltningens evenemangsavdelning. Kulturskolan har sin verksamhet i två typer av lokaler, dels inhyrd i skolans lokaler, dels i egna lokaler. Vissa av de egna lokalerna rymmer scener, exempelvis kulturskolan i Hammarby Sjöstad, Fanfaren i Farsta, Vällingby och i Medborgarhuset på Södermalm, när den ombyggnaden är klar 2020.

Undersökningen visar att det finns varierade förutsättningar i olika områden i Stockholm där etableringar av nya kulturscener är möjliga. I den stadsutveckling som genomförs i Stockholm omvandlas tidigare industriområden till nya stadsdelar precis utanför innerstaden. Kulturinnehållet på dessa nya platser varierar men ambitionen från stadens sida är att göra det möjligt för kulturaktörer att etablera sig. Det gäller till exempel Slakthusområdet, Ulvsunda industriområde och Lövholmen.

Som kommun har staden dock ett begränsat ansvar. Staden har inte lokalansvar för det fria kulturlivet eller andra privata kulturaktörer. Ansvaret omfattas inte heller av åtgärder i lokaler som inte ägs av staden som bullerdämpning etc. Inte heller åtgärder kopplat till verksamheten i de lokaler som staden äger. Staden kan stötta med information och vara rådgivande i en lotsfunktion, men staden har inte ett finansieringsansvar för andra lokaler än stadens egna.

Förslag

Förvaltningens undersökning kan beskrivas som en initial lägesbeskrivning som pekar på ett antal områden som kan fungera som vägvisare för ett fortsatt arbete. För att få en tydligare riktning i ett sådant arbete ser förvaltningen att en stadsövergripande strategi för kulturlokaler som både omfattar produktionslokaler och publika lokaler/scener kan vara en

framkomlig väg. Undersökningen visar att utifrån de behov och utmaningar som scenerna beskriver omfattas frågan om live- och kulturscener av en komplexitet som bör hanteras med en bredd av insatser. Erfarenheten av stadens strategier för evenemang och film visar att det är ett verktyg där staden framgångsrikt kan strukturera och organisera åtgärder när det behövs.

Undersökningen ger följande rekommendationer som kan fungera som utgångspunkter för en strategi.

Stärka förutsättningarna för befintliga musikscener och nya etableringar

I Stockholm finns det många musikscener och den framtida inriktningen bör vara att hitta metoder och resurser att stärka förutsättningarna, så att de kan fortsätta finnas kvar. Ambitionen bör också vara att möjliggöra etableringar av nya scener.

Antalet mellanstora musikscener i innerstaden har minskat de senaste 5 åren. Samtidigt har ett flertal scener etablerats på andra platser i staden, särskilt Slakthusområdet som utvecklats till ett kluster av scener. Undersökningen visar att denna rörelse kommer att fortsätta då flera scener i innerstaden står inför osäkra villkor.

Utifrån de utmaningar som musikscenerna har visar undersökningen att det finns inga enkla lösningar. För att kunna möta detta behövs olika insatser och samverkan från olika berörda parter, där staden i vissa fall kan vara en av dessa parter. Då situationer som musikscenerna ställs inför är specifika bör detta uppmärksammas i tidigt stadie för att kunna identifiera problemställningen och lotsa till rätt parter som kan bidra i förändringsprocesserna.

Musikområdets utmaningar, och då särskilt de delar som rör konserter och klubbverksamhet, påverkas av att man huvudsakligen är verksam på sena kvällar och in på natten. Det är ofta en ljudlig verksamhet som kan uppfattas som störande för delar av omgivningen. Detta skapar krockar mellan olika intressen och en problembild som inte är enkel utan kräver insatser från olika intressenter som berörs. Att undersöka former för en konstruktiv samverkan där ansvar, roller och gemensamma ambitioner förtydligas är en möjlig väg framåt. Stadens erfarenhet från det strategiska arbetet kring evenemang kan vara vägledande.

Skapa förutsättningar för en ny scen för dans och samtida cirkus

Dans och cirkus är två samtida scenkonstområden som är under stark utveckling. Det är framför allt de ungas scenkonst och Stockholm är ett nav för denna utveckling. Med Dans- och Cirkushögskolan och många erkända och etablerade aktörer finns ett konstnärligt och kreativt klimat som uppmärksammas både nationellt och internationellt. Utmaningen för aktörerna är att kunna verka i sin egen stad. Förutsättningarna för att möta publiken i Stockholm är begränsad då tillgången till anpassade scener är en utmaning.

Behovet av nya scener för dans och samtida cirkus är påtagligt om staden även i fortsättningen ska kunna vara ett nav för den samtida scenkonsten. På samma sätt som staden haft fokus på ateljéfrågan bör frågan om möjligheten att fokusera på villkoren för publika scener för dans och samtida cirkus ses över.

Stärka förutsättningarna för en bredd av teaterscener

Stadens mångfald av små teaterscener utmanas av flera faktorer men den mest utmanande är lokalkostnaden. Verksamheterna som ofta drivs med små resurser och begränsade intäktsmöjligheter har svårt att följa med i takt med att hyresnivåerna ökar. Behovet av stöd och rådgivning i dessa situationer är påtagligt. Redan i dag har flera av teatrarna stöd för sin verksamhet och har en löpande dialog med kulturförvaltningen. Inom ramen för kulturstödet och utvecklingsstödet finns möjligheter att prioritera initiativ till samverkan och ökad tillgänglighet till scenerna samt nya etableringar. Via kulturlotsen finns också möjligheter till rådgivning för de som vill omlokalisera sin verksamhet. Frågan om den fria scenkonstens villkor och närvaro i staden är ett område som kan prioriteras i utvecklingen av kulturstödsystemet.

Utveckla barnkulturscenerna

Få scener arrangerar konserter för barn och därför är det viktigt att uppmuntra nya initiativ där kulturaktörer samverkar för att ge barnmusik på befintliga scener. Det råder brist på dans- och cirkusscener för barn. Barnteatern har däremot en fortsatt stark ställning och geografiska spridning är god. Samtidigt är det nödvändigt att följa hyreskostnadsutvecklingen; stora och oväntade hyresökningar kan äventyra verksamheter även inom barnkulturområdet.

Barnkulturen är ett prioriterat område men når inte alltid till alla. Undersökningen visar att nya initiativ och etableringar inom alla

konstområden behövs särskilt i dessa områden: Älvsjö, Enskede-Årsta-Vantör, Hägersten-Liljeholmen, Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta, Bromma och Kungsholmen.

Dessa aspekter kan vägas in i prioriteringarna av kulturstöd och i den redan etablerade samverkan mellan kulturförvaltningen, utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna kring Kulan – kultur för barn och unga.

Använd de resurser som finns

Framtidens scener behöver också vara anpassade för att kunna möta en hög grad av flexibilitet. Det innebär att produktionernas förutsättningar och publika krav bör vara vägledande i lokalplaneringen. Eventuellt tillkommande scener behöver ha en hög nyttjandegrad med en bredd av intäkter för att kunna möta ökade kostnader för hyra och utrustning.

Ett viktigt verktyg som kulturförvaltningen har är kulturlotsfunktionen. Denna funktion ger möjlighet till stöd i frågor som rör tillgängliga lokaler, lotsning vid omlokalisering och nyetablering, kontakt med fastighetsägare och andra förvaltningar i staden. Staden har genom kulturlotsen drivit ett framgångsrikt arbete för att säkerställa nya lokaler för konstnärlig produktion. Med förstärkta resurser till lotsuppdraget kan det utvidgas med särskilda insatser, vilket kan få goda effekter för kulturscenerna.

Från kulturförvaltningen kan kulturstöd sökas för publik verksamhet. Genom stadens kulturstöd kan kulturaktörer som har en scen få stöd för att driva sin verksamhet. Kulturaktörer som skapar publik verksamhet men inte har någon egen scen kan också få stöd för att presentera sina produktioner på Stockholms olika scener. Vid sidan av kulturstödet finns det ett utvecklingsstöd som ger möjlighet att utveckla scener eller etablera nya. De sammantagna stöden som kulturförvaltningen förfogar över bidrar till att det fria kulturlivets scener har publik verksamhet samt att de kan uppgraderas, omlokaliseras eller att nya etableras.

Satsa på platser med potential

I Stockholm har olika platser olika förutsättningar för kulturscener. Det är också så att olika konstformer har olika potential, såväl lokalmässigt som publikt. Tre områden i Stockholm har särskilt identifierats som lämpliga för nya scenetableringar: Ulvsunda, Slakthusområdet och Farsta.

Här kan det finnas förutsättningar att hitta storskaliga lokaler som lämpar sig för scenverksamhet. I Ulvsunda har till exempel Teater Tribunalen gett flera föreställningar i den tidigare industri-lokalen på Bryggerivägen 10 då deras ordinarie lokal på Hornsgatan renoveras. Det unika med dessa tidigare industri-fastigheter är att de ofta kombinerar stora kulturhistoriska värden med ändamålsenliga scenlokaler.

I Slakthusområdet finns flera exempel på relativt nya kulturetableringar. I detta område behöver möjligheterna till långsiktiga etableringar säkerställas i de processer som nu drivs av privata fastighetsägare och staden, genom i första hand exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret. Här har kulturförvaltningen kulturmiljökompetens och kunskap om platsens potential för framtida kulturliv.

Farsta lyfts fram i stadens översiktsplan som ett av fyra fokusområden. Det är en stadsdel där centrum står inför en större omvandling och antalet bostäder beräknas öka. I översiktsplanen pekas på ett behov att stärka kulturlivet. Konstverket i Farsta är ett produktionshus för konstnärer där det även finns en black box som kan användas för publika arrangemang. Genom att konstnärer inom olika konstformer samlas i huset har det redan skapat en grund för ytterligare etableringar. Det finns enligt kulturförvaltningens bedömningar skäl att precisera förutsättningarna för fler scener här.

Slutord

När staden växer behöver kulturen ges plats och vara med i ett tidigt stadiet i planeringen. God infrastruktur för kulturscenerna är en viktig aspekt för att Stockholm ska kunna vara den spännande kulturstad som folk vill bo i och komma till.

Bilaga

1. Fler platser i staden för live- och kulturscener